

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

КЛЕШНЯ Ганна Миколаївна

УДК 1:316.3.001«2»(043.3)

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНУ

09.00.03 - соціальна філософія та філософія історії

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі філософії Національного авіаційного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філософських наук, професор
Дротянко Любов Григорівна,
Національний авіаційний університет,
завідувач кафедри філософії

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, доцент
Свириденко Денис Борисович,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
Доцент кафедри методології науки та міжнародної
освіти;

кандидат філософських наук, доцент
Харченко Сергій Петрович,
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
завідуючий навчально-методичним відділом

Захист відбудеться 29 лютого 2016 року о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 28 січня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

 – О. П. Кивлюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження феномену соціального проектування обумовлена культурно-історичною ситуацією, що різко відрізняється від періоду філософського осмислення даного феномену на початку ХХ століття. Увага дослідників до феномену соціального проектування особливо зросла наприкінці 60-х років ХХ ст., передусім у філософії науки, соціальній філософії, соціології, політології, педагогіці тощо. З початку ХХІ століття проектування соціокультурного розвитку та вироблені на його основі уявлення про майбутнє людства набувають усе більшого значення, стаючи надбанням інтелектуальної сфери і дозволяючи виробляти стратегії подальшого прогресивного руху суспільства. Сучасне соціальне прогнозування тісно пов'язане з прогресом науки, оскільки саме на її основі створюються різноманітні сценарії суспільного розвитку, розробляється оцінка ймовірності їхньої реалізації. У свою чергу, розробка соціальних проектів стає результатом критичного осмислення соціальних прогнозів, тенденцій та образу бажаного майбутнього.

Людству завжди притаманне прагнення не лише зазирнути в майбутнє, але й виробляти суспільні ідеали, прогнози, утопії, які можуть бути використані в соціальному поступі. У всі культурно-історичні епохи мислителі по-різному розуміли соціальні ідеали, які слугують орієнтирами розвитку людства. У філософському осмисленні та чи інша концепція, теоретичний підхід або традиція все частіше розглядаються як особливий різновид проектування, програмування особистості та суспільства, їхніх цінностей і духовних прагнень.

Проектна діяльність у різних соціальних практиках не лише відповідає загальному динамічно-конструктивному духу епохи Модерну, вона визначається нагальною потребою у піднесенні активно-діяльного ставлення людини до навколишньої дійсності та до самої себе. Соціально-філософського осмислення потребує соціальний проект в умовах реалій сповненої парадоксами епохи Постмодерну, характерними рисами якої виступають: соціальна деконструкція і децентралізація, плюралізм та еkleктизм культур, загальний хаос і невизначеність, відсутність загальноприйнятих норм та амбівалентність цінностей, нелінійність та ірраціоналізація соціальних процесів. Проте Постмодерн будує і свої соціальні проекти, що постають у вигляді раціональних планів перебудови конкретного сегменту суспільного життя відповідно до поставленої мети, що суттєво відрізняє їх від проектів епохи Модерну. Соціальні проекти як культурне явище епохи Постмодерну набувають масового характеру майже у всіх сферах життєдіяльності людини. За таких умов уже недостатнім є філософське осмислення соціального проекту в історичних реаліях Модерної епохи. Проте в сучасному соціально-філософському дискурсі бракує цілісного дослідження соціального проекту в епоху Постмодерну, що й зумовлює дане дисертаційне дослідження.

Ступінь наукового опрацювання проблеми. Соціальне проектування має багатовікову історію, оскільки його генезис пов'язаний із дослідженнями динаміки соціокультурних процесів, у рамках яких і створювалися образи майбутнього.

Ідеали Античності репрезентовані у творах Платона, Арістотеля та інших авторів. Мислителі Середньовіччя св. Августин, Фома Аквінський, містики X-XI ст. та ін. сформулювали християнсько-релігійний прототип ідеальної реальності. Осмислення можливостей розвитку та перспектив суспільства і людства присутні у роботах філософів епохи Відродження Т. Мора і Т. Кампанелли, які започаткували напрям утопічного прогнозування. Ідея суспільного розвитку отримала новий імпульс у філософії Нового часу в творчості Ф. Бекона, Т. Гоббса, Р. Декарта та інших.

Із середини XIX ст. соціальне проектування співіснує із соціальним прогнозуванням, зокрема у марксистській соціальній теорії присутнє поєднання соціального прогнозування і соціального проектування.

Розгляд проблеми майбутнього крізь призму філософського та психологічного начал з'являється у працях Т. Адорно, М. Горкгаймера, Г. Маркузе, В. Райха, Е. Фромма, та ін.

Теоретичні основи соціального проектування у соціальній філософії були розроблені Н. Аітовою, Г. Бірженюк, М. Лапіним, А. Марковим, О. Пригожиним, М. Харитоновим, та ін.

Осмислення проблем методології дослідження майбутнього в межах філософсько-історичних концепцій значною мірою представлене в роботах Ф. Бегбі, Ш. Ейзеншадта, Б. Єрасова, М. Розова, В. Стьопіна та інших.

Різні шляхи культурно-цивілізаційного розвитку розроблялися представниками футурології З. Бауманом, К. Беккером, З. Бжезінським, П. Бьюкененом, І. Валлерстайном, Е. Гідденсом, П. Дракером, Н. Луманом, Т. Лірі, Д. Рашкоффом, Е. Тоффлером, С. Хантінгтоном. Вчені, що ввійшли до Римського клубу Д. Медоуз, Д. Медоуз, М. Месарович, Е. Пестель, А. Печчеї, Дж. Форрестер та ін. розробляли наукові прогнози на основі новітніх наукових методів. Концепції майбутнього суспільного устрою представлені у працях зарубіжних дослідників Д. Белла, Е. Гідденса, Р. Дарендорфа, А. Етціоні, Б. де Жувенель, М. Маклюєна, Й. Масуда, Ч. Рейча, М. Янга та ін.

У багатьох наукових і філософських дослідженнях майбутнього чільне місце займає сфера наукової фантастики, де проблема соціального розвитку постає в художній формі. У науково-фантастичних романах А. Азімова, Р. Бредбері, С. Лема, О. Стругацького та Б. Стругацького та інших піднімалися проблеми розвитку цивілізації в далекому майбутньому. У кінці XX ст. значно зростає кількість антиутопічних творів, для яких характерним є розгляд негативних тенденцій суспільного розвитку.

Феномени соціального ідеалу та утопії, як образи майбутнього в різних історико-культурних ситуаціях досліджували сучасні філософи О. Барабаш, І. Неніна, О. Петрушенко, Т. Розова, О. Черткова та інші. Осмислення соціальних ідеалів та конкретних соціальних проектів представлене у

вітчизняній філософській думці в роботах В. Андрущенко, Е. Вашкевича, Е. Герасимової, О. Горбаня, О. Кивлюк, С. Куцепал, С. Кримського, Ю. Павленка, В. Савельєва та багатьох інших авторів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в межах держбюджетних тем кафедри філософії Національного авіаційного університету «Гармонізація науки та вищої освіти в умовах інформаційного суспільства» (№55-ф9/к97), «Антропологічний та соціокультурний виміри глобалізованого світу» (№32/12.01.10) та «Інформаційне суспільство: його проблеми і перспективи у ХХІ столітті» (№ 34/12.01.10). Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол № 4 від 13 травня 2015 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є здійснення соціально-філософської рецепції соціального проекту в епоху Постмодерну.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- виявити культурно-історичні витоки соціального проектування у цивілізаційному поступі людства;
- уточнити зміст ключових термінів дослідження «суспільний ідеал», «соціальний прогноз», «соціальний проект» та встановити співвідношення між ними;
- встановити методологічні засади дослідження соціального проекту в епоху Постмодерну;
- показати соціокультурні особливості епохи Модерну;
- виявити сценарії майбутнього у соціальних утопіях Модерної доби;
- окреслити специфіку соціального прогнозування в епоху Модерну;
- показати співвідношення соціального передбачення і соціального проекту в Модерну добу;
- виявити соціальні фактори становлення Постмодерну як нової ери;
- встановити репрезентацію соціальних проектів у філософській думці Постмодерної доби;
- дослідити елементи соціального проектування в художній творчості епохи Постмодерну.

Об'єкт дослідження – соціальне проектування у суспільному розвитку.

Предмет дослідження – соціальний проект у контексті Постмодерну.

Методологічну основу дослідження становлять культурно-історичний, соціокультурний та компаративний підходи у їхній діалектичній єдності. Для вирішення конкретних завдань дослідження використано принципи системності, об'єктивності, розвитку, взаємозв'язку, співпадіння історичного і логічного, відповідності й доповнюваності тощо. Крім того, застосовувалися методи культурно-семантичного аналізу й синтезу, герменевтики, історичний та інші.

У процесі дослідження феномену соціального проектування використання культурно-історичного підходу зумовлене необхідністю виявлення культурно-історичних передумов розвитку уявлень людини про майбутнє. Зміна системи цінностей і максим епох Модерну та Постмодерну знайшла відображення у реалізації змісту поняття соціального проектування, що також спонукало скористатися культурно-історичним та компаративним підходами до осмислення цієї проблеми. Соціальне проектування є результатом культурної та наукової еволюції, що зумовило необхідність використання в дослідженні соціокультурного підходу. Компаративний підхід дозволив шляхом порівняння епох та філософських концепцій, виділити спільні й відмінні риси феномену соціального проектування в епохи Модерну та Постмодерну. Порівняння основних характеристик досліджуваного феномену в межах зазначених культурно-історичних епох дозволило простежити його трансформацію, що залежить від зміни реалій відповідної епохи, і виокремити ті фактори, що впливали на посилення творчого початку людини.

Для порівняння розуміння феномену соціального проектування в Модерні та Постмодерні використано принципи співпадіння історичного і логічного, а також загальнонаукові принципи герменевтики, доповнюваності, відповідності і відносності. Принципи відповідності й доповнюваності а також діалогічний характер праць філософів, що апелюють до авторитету своїх попередників, зумовило необхідність застосування в дослідженні принципів системності та об'єктивності, уточнених відповідно до специфіки феномену соціального проектування.

Методи культурно-семантичного аналізу й синтезу застосовувалися при аналізі джерел. Метод герменевтики використовувався у процесі порівняння різних культурно-історичних епох, що сприяло не лише аналізу ознак соціального проекту, а й інтерпретації існуючих текстів відповідної культурної епохи, коли вимагалось застосувати процедур тлумачення і розуміння Модерну та Постмодерну.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в ньому вперше у вітчизняній філософській думці на підставі застосування культурно-історичного, соціокультурного та компаративного підходів у їхній діалектичній єдності здійснено соціально-філософську рецепцію соціального проекту в епоху Постмодерну. Виявлено, що характерними ознаками останньої є культ незалежної особистості, деконструкція, ризомність та атомізація суспільства, які привели до дроблення соціального проекту в окремих галузях культури Постмодерної доби. Наукова новизна розкривається у таких положеннях:

Вперше:

- виявлено культурно-історичні витoki соціального проектування у цивілізаційному поступі людства. Показано, що раціональне осмислення можливого майбутнього суспільного устрою вперше було відображено у трактатах філософів Античності у формі умоглядних суспільних ідеалів. У філософській думці Середньовіччя уявлення про майбутнє отримали розвиток у формі філософського передбачення. За доби Відродження набула актуальності

утопія як літературний жанр, наближений до наукової фантастики. Вперше соціальне проектування на основі соціального прогнозу було здійснено у марксистській філософії. У ХХ столітті соціальне проектування поставлено на наукову основу;

- виявлено, що соціальні фактори становлення епохи Постмодерну пов'язані із соціальними трансформаціями Модерну: глобальними міграційними процесами та становленням мультикультуралізму і плюральності у соціумі; фрагментацією культури; трансформацією соціально-економічних інституцій і дезорганізацією великих соціальних спільнот; зростанням ролі наддержавних утворень, які набули значення нової глобальної влади та нівелювання традиційних держав як соціальних інститутів; уніфікацією і стандартизацією соціуму в глобальних масштабах; становленням постіндустріального суспільства; становленням масової культури та впровадженням цінностей суспільства масового споживання; прагнення до природного стану протиставлення « всіх проти всіх»; зростанням анти-сцієнтизм;

- встановлено репрезентацію соціальних проектів у філософській думці Постмодерної доби. Зазначена відповідність форми та змісту соціальних проектів філософському дискурсу Постмодерну. Показано зміну якісних характеристик соціального проекту, зокрема: втрати глибинного змісту ідеалу як кінцевої мети проектної діяльності; заміни суспільного ідеалу особистим інтересом ініціатора проекту, що свідчить про атомізацію соціальних проектів та призводить до втрати їхньої масштабності, подрібнення і розкиданості в різних соціальних практиках; загального зростання ентропії в життєдіяльності людини;

удосконалено:

- зміст термінів соціальний ідеал, соціальний прогноз, соціальний проект та встановлено їхню кореляцію. Соціальний ідеал – це теоретичний конструкт, що описує досконалий стан суспільного устрою та відображає аксіологічні доміанти і культурний стан соціуму. Соціальний прогноз – це гіпотеза про можливі напрями культурного поступу соціуму, розвитку суспільних відносин чи конкретних соціально-економічних процесів, що містить елементи сценаріїв майбутнього на підставі виявлених закономірностей та тенденцій. Соціальний проект – це сукупність цілей, завдань та конкретних дій, метою яких є наближення до певного соціального ідеалу прогнозованого стану соціокультурної реальності з використанням існуючого потенціалу та врахуванням об'єктивних обмежень. Отже, соціальний проект у знятому вигляді містить у собі ознаки соціального ідеалу та прогнозу. У категоріях філософії культури соціальний проект є втіленням акту творення образу буття людини в соціально-культурному просторі;

- методологічні засади дослідження соціального проекту в епоху Постмодерну. За допомогою культурно-історичного підходу здійснено реконструкцію становлення соціального проекту в цивілізаційному поступі людства. Соціально-культурний підхід дозволив виявити аксіологічні

домінанти епох Модерну та Постмодерну. Використовуючи компаративний підхід уточнено специфічні ознаки Модерної та Постмодерної культури;

- досліджено елементи соціального проектування у художній творчості епохи Постмодерну. Встановлено, що в цю епоху поступово втрачається цілепокладаюче для суспільства значення художньої творчості. Наприкінці ХХ-на початку ХХІ століть якість художнього твору заміщується збільшенням їхнього кількісного та жанрового різноманіття, а вплив на соціальну практику поступово нівелюється. Якщо в епоху Модерну в сценаріях майбутнього визначалась спільна мета людства (особливо у науково-фантастичних романах), яка відповідала духу суспільного прогресу, то, на противагу їй, у художній творчості Постмодерної доби домінує індивідуальна естетика. Майбутнє, описане в альтернативних романах та антиутопіях, має переважно негативне забарвлення і критичний характер щодо майбутнього соціального розвитку. Сценарії майбутнього, зображені у постмодерній літературі, орієнтовані на досягнення індивідуальних цілей та самореалізацію особистості;

отримали подальший розвиток:

- окреслені соціокультурні особливості епохи Модерну, що полягають у переважанні раціонального начала над ірраціональним, суспільного над особистим, орієнтацією на антропоцентризм та віру в діяльнісній потенції людини до творення буття. Досліджено моделювання соціальної дійсності у філософії Модерну, яке було реалізовано у побудові ідеальних утопічних конструктів, що відповідає стану суспільної думки епохи. Зазначено, що соціальні проекти, які відповідають культурній парадигмі Модерну, є проявами ціле-раціональної прагматичної діяльності людини. В якості змістовних структур соціального ідеалу Модерної доби найчастіше виступають ідеї всезагального блага, справедливості, рівності, свободи;

- виявлені сценарії майбутнього у соціальних проектах епохи Модерну у вигляді побудови ідеальних утопічних конструктів, яким притаманні віра в здатність людини до раціональної організації існуючого буття та створення суспільства на егалітаристських засадах справедливості, рівності і верховенства права. Описані теоретичні конструкти моделей утопічного соціалізму вдалось реалізувати на практиці при побудові першої соціалістичної держави. Це були перші спроби реалізації соціальних проектів як неприродних форм організації суспільного життя спираючись на моделі майбутнього, що були окреслені у соціальних утопіях;

- особливості соціального прогнозування в культурі Модерну. Зокрема показано, що соціальне прогнозування є науково обґрунтованою теоретичною діяльністю, що враховує як історико-культурний досвід так і виявлені закономірності й тенденції а результатом якої є побудова ймовірнісних векторів розвитку людства. Значення соціального прогнозування у процесах творення майбутнього набуває особливої актуальності у другій половині ХХ століття та стає вищим проявом сцієнтизму;

- розуміння співвідношення соціального прогнозу та соціального проекту в Модерну добу. Показано, що і прогноз, і проект виступають засобами

організації соціокультурних об'єктів і процесів відповідно до потреб, запитів й інтересів суспільства. Відмінності соціального проекту та соціального прогнозу виявляються в тому, що проект без врахування реальних умов для його реалізації, які лежать в основі прогнозу, може бути лише утопічним або перетворитися на антиутопію. У той же час соціальний прогноз має більше перспектив для того, щоб справдитися у досить близькому майбутньому за наявності певних умов.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає, насамперед, у розширенні та поглибленні теоретичного поля соціальної філософії, а саме у виявленні сутнісного ядра феномену соціального проектування. Розкрито фундаментальні характеристики соціального проектування безвідносно до культурно-історичної ситуації, здійснено типологізацію соціального проектування, що вказує на полісемантичність даного феномену; проведено аналіз соціокультурних факторів модерної та постмодерної доби, що безпосередньо впливають на означення соціального проектування. Вказано на зв'язок феномену соціального проектування та низки інших дотичних проблем, які можуть стати предметом подальших соціально-філософських досліджень (наприклад, зв'язку феномену соціального проектування та глобалізаційних процесів). Практичне значення роботи полягає в тому, що її висновки можуть бути застосовані у процесі викладання курсів «Соціальна філософія», «Філософія культури», «Соціологія», «Соціальна робота» та інших.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою. Висновки і положення наукової новизни одержані автором самостійно на основі результатів, отриманих в процесі дослідження.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації було обговорено на методологічних семінарах аспірантів, докторантів та здобувачів кафедри філософії Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, а також оприлюднено на Всеукраїнському «круглому столі» «Антропологічний та соціокультурний виміри глобалізованого світу» (Київ, 2013 р.), Філософських читаннях «Філософсько-світоглядні аспекти наукової діяльності вчених НАУ» (Київ, 2013 р.), всеукраїнському «круглому столі» «Антропологічний та соціокультурний виміри глобалізованого світу» (Київ, 2014 р.), на Міжнародній науково-практичній конференції «Людина, суспільство, політика: актуальні виклики сучасності», що проводилася в рамках комплексного Чорноморського дослідницького політологічного проекту (Одеса, 2014 р.), під час філософських читань, присвячених міжнародному дню філософії (Київ, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Імперативи поступу України в умовах цивілізаційних викликів сучасного світу» (Київ, 2015 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 13 наукових праць, із них 5 статей у фахових виданнях України, 1 у закордонному виданні та 7 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Структура дисертації спрямована насамперед на досягнення

сформульованої мети та завдань дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел (263 позиції). Обсяг роботи – 206 сторінок, основна частина дисертації – 182 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *«Вступі»* обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, розглядається ступінь наукової розробки проблеми, формулюється мета дослідження та здійснюється постановка конкретних дослідницьких завдань, визначаються теоретико-методологічні засади. Викладається наукова новизна здобутих результатів, їхнє теоретичне та практичне значення, наводяться дані про публікації й апробацію результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі *«Теоретико-методологічні засади дослідження соціального проекту в епоху Постмодерну»* аналізуються публікації за темою дослідження та виокремлюється теоретико-методологічна база, на основі якої здійснюється культурно-історична реконструкція становлення соціального проекту, встановлюється зміст ключових термінів «соціальний ідеал», «соціальна утопія», «соціальний прогноз», «соціальний проект».

У підрозділі 1.1. *«Соціальне проектування у культурно-цивілізаційному процесі»* досліджено культурно-історичні витoki соціального проектування. Показано, що феномен соціального проектування у формі соціального ідеалу, бажаного образу майбутнього, утопії привертав до себе увагу ще з Античності, проте темою наукового зацікавлення у західному суспільствознавстві він став лише близько століття тому. В історії світової філософської рефлексії на тему майбутнього існувало кілька точок зору, які слід розглядати з позицій відповідності конкретно-історичним умовам осмислення проблеми. Виявлені конотації досліджуваного феномену як ідеальних станів суспільства.

У межах християнського світосприйняття доби Середньовіччя відбувається усвідомлення історичного процесу як єдиного та цілісного. Саме в межах християнської традиції бере початок «субстанціальний» підхід до змісту історії та визначення майбутнього. В епоху Відродження осмислення майбутнього існувало переважно у формі соціальних утопій. У Новий час відбувається фундаментальна розробка проблеми прогресу людського суспільства, утверджується віра у здатність людини творити власне суспільне буття, майбутнє. Німецька класична філософія резюмувала теоретичні пошуки Нового часу та закріпила цілісність історичного процесу.

Марксистська концепція майбутнього ґрунтувалася на розробці соціального проекту майбутнього суспільства, де історія набуває сенсу крізь призму соціально-практичної дії та глобальної перспективи, що стало визначальним для подальшого розвитку філософського осмислення майбутнього. Всебічне осмислення культурно-історичної ситуації на початку

XIX ст. стало вагомим підґрунтям для формування не лише критичних теорій, а й суспільного розвитку, прогресу людства на наукових засадах.

Осмислення проблематики соціального проектування вийшло на новий рівень на початку XX ст., коли науково-технічний прогрес увів проектну діяльність до кола пріоритетних і перспективних видів людської діяльності. У дисертації показано, що існуючі суперечності в поєднанні з невирішеними проблемами близького минулого посилюють нестійкість, нестабільність світової системи XXI ст. що особливо актуалізує переосмислення соціального проекту в новій історичній ситуації.

У підрозділі 1.2. **«Понятійно-термінологічний апарат та методологічна база дослідження»** уточнено зміст понять соціальний ідеал, соціальна утопія, соціальний прогноз, які є моментами вияву соціального проекту. Соціальний ідеал осмислюється як теоретичний конструкт, що описує досконалий стан суспільного устрою та відображає аксіологічні домінанти відповідно до соціокультурного стану епохи. Під соціальною утопією розуміємо ідеальну модель соціального устрою суспільства, де діє принцип соціальної справедливості. Соціальний прогноз - це робоча гіпотеза про можливі напрями культурного поступу, розвитку суспільних відносин чи конкретних соціально-економічних процесів на підставі виявлених закономірностей та тенденцій. Соціальний проект осмислюється як сукупність цілей, завдань та конкретних дій, метою яких є наближення до певного соціального ідеалу прогнозованого стану соціокультурної реальності з використанням існуючого потенціалу та врахуванням об'єктивних обмежень.

Відповідно до завдань дослідження встановлено, що провідними методологічними засадами є культурно-історичний, соціокультурний та компаративний підходи у їхній діалектичній єдності. Культурно-історичний підхід дав змогу виявити особливості феномену соціального проектування, апелюючи до культурних реалій епох Модерну та Постмодерну. Соціокультурний підхід спонукав розглядати соціальне проектування у діалектичній єдності філософії та культури. У першому випадку соціум поставав об'єктом для соціального проектування, у другому – сукупністю цінностей та норм, що задають спрямування соціального проекту як ідеалу. У межах цього підходу проаналізовано особливості соціального проектування в умовах соціальних практик Постмодерну. За допомогою компаративного підходу виявлено міжлітературні зв'язки на основі зіставлення творів різних історичних періодів і різних авторів.

У другому розділі **«Сценарії майбутнього у соціокультурному інтер'єрі Модерну: від утопії до соціального проекту»** осмислюється культурно-історична ретроспектива феномену соціального проекту в Модерну епоху. Досліджено моделювання соціальної дійсності у філософії Модерної епохи, яке було реалізовано у побудові ідеальних утопічних конструктів, що відповідає стану суспільної думки епохи. Показано співвідношення соціального прогнозу та проекту в Модерну добу.

У підрозділі 2.1. *«Особливості епохи Модерну»* визначено домінанти епохи Модерну, які полягають у переважанні раціонального начала над ірраціональним, суспільного над особистим, орієнтації на антропоцентризм та віру в потенціал людини до творення буття. Характерною рисою є зростання фізичної та соціальної мобільності населення, швидка адаптація до динамічних змін середовища. Важливим є існування передумов та прагнення до економічного зростання після будь-яких кризових явищ. В якості змістовних структур соціального ідеалу Модерної доби найчастіше виступають ідеї всезагального блага, справедливості, рівності, свободи, що стають здобутком високого рівня громадянської культури широких мас.

У підрозділі 2.2. *«Соціальна утопія як сценарій майбутнього в епоху Модерну»* показано, що осмислення майбутнього в добу Просвітництва переважно набули форми соціальних утопій у різко окреслених раціоналістичних формах. У сцієнтистських соціальних утопіях, що претендували на наукове передбачення майбутнього, втілювалася впевненість в активній, всевладній силі Розуму, у такий спосіб визнаючи право науки на творення майбутнього людства. Зазначено, що філософія Просвітництва по суті, сама перетворила досягнення науки на засіб втілення ідей та життєвих прагнень людства. Царина Розуму була конструкцією інтелектуалів XVIII ст., яка сприйнята різними верствами суспільства, надихала їх, визначала їхню революційну налаштованість і визнавала право на оприявлення соціальних передбачень як ідеалів «розумного» майбутнього, що виявилось у визнанні проекту Модерну як втіленні цієї епохи.

У підрозділі 2.3. *«Особливості соціального прогнозування у Модерну добу»* досліджуються характерні ознаки розуміння майбутнього в епоху Модерну. Обґрунтовується, що у цей час розвиток економіки, права, природничих наук стали базисом для соціальних передбачень та прогнозів на наукових засадах. Виявлено соціальні прогнози у вигляді сценаріїв майбутнього, що набували форми ідеальних утопічних конструктів, яким притаманні віра в здатність людини до раціональної організації існуючого буття та створення суспільства на егалітаристських засадах справедливості, рівності та верховенства права. Показано, що в соціальних концепціях описані теоретичні конструкти як моделі утопічного соціалізму, розроблені на підставі виявлених тенденцій та врахування існуючого потенціалу, вдалось реалізувати на практиці при побудові першої соціалістичної держави. Це була перша спроба організації суспільного життя як неприродної форми, розробленої відповідно до моделі майбутнього, яка враховувала соціальний прогноз;

У підрозділі 2.4. *«Кореляція соціального передбачення і соціального проекту»* аналіз соціальних стратегій майбутнього виявив, що соціальне передбачення в епоху Модерну корелює із соціальним проектом як теоретичне та практичне освоєння можливого майбутнього. Соціальний проект розробляється відповідно до наукових прогнозів стосовно майбутнього розвитку суспільства, його окремих сфер. Встановлюється, що мета соціального проекту спрямована на корекцію та запобігання прогнозованих або об'єктивно

існуючих негативних явищ та тенденцій. Соціальні передбачення набувають вигляду альтернативних науково обгрунтованих сценаріїв розвитку суспільства, відповідно до можливості реалізації того чи іншого соціального проекту. Разом із тим, показано, що при розробці соціального передбачення та реалізації соціального проекту значний вплив має суб'єктивна складова у вигляді інтуїції дослідника.

У третьому розділі *«Специфіка соціального проектування в добу Постмодерну»* виявляються характерні риси епохи Постмодерну, досліджується філософське осмислення соціального проекту в умовах сучасних соціокультурних трансформацій та уточнюються його особливості у практиці постсучасного суспільства.

У підрозділі 3.1. *«Соціальні фактори становлення Постмодерну»* окреслюються соціальні фактори становлення епохи Постмодерну, серед яких: глобальні міграційні процеси та становлення мультикультуралізму і плюральності у соціумі; фрагментація культури; трансформації соціально-економічних інституцій; розмитість кордонів і дезорганізація великих соціальних спільнот; зростання ролі наддержавних утворень, які набули значення нової глобальної влади та нівелювання традиційних держав як соціальних інститутів; уніфікація і стандартизація соціуму в глобальних масштабах; становлення постіндустріального суспільства; глобальне поширення культуріндустрії, становлення масової культури та впровадження цінностей суспільства масового споживання; поверненням до природного стану протиставлення «всіх проти всіх»; зростання антисцієнтизму й суспільного інтересу до позанаукового, ірраціонального знання; прагнення до розмивання меж між наукою, філософією і мистецтвом, до відмови від будь-якого радикалізму; ускладнення міжособистісних комунікацій – ризомність соціуму - та віртуалізація суспільної активності індивідів.

У підрозділі 3.2. *«Репрезентація соціальних проектів у філософській думці епохи Постмодерну»* розглядаються особливості репрезентації соціальних проектів Постмодерної доби. Показано екзистенційне спрямування діяльнісного початку людини на саму себе як самоцінний об'єкт проектування, що має витoki у творчості Ф. Ніцше, Д. Юнга, Ж.-П. Сартра та ін. Переорієнтація на самореалізацію індивіда у світі – проектна інтровертність, яка замінила екстравертну співпричетність до творення соціального як світу буття, що виявилось у створенні складної ризомної системи соціальних практик різного рівня: від панування коротких життєвих проектів, які своєрідно поєднуються з ринковою психологією, до появи «нового гедонізму». Показано зміну якісних характеристик проекту, зокрема, втрату глибинного змісту ідеалу і, як наслідок, - втрату масштабності соціального проекту, його подрібнення та розкиданості в різних соціальних практиках, спрямованих на досягнення «інтересу» як мети проекту. Ускладнення соціальної організації за рахунок атомізації соціальних практик, з одного боку, та спрощення й уніфікація аксіологічних засад, з іншого боку, приводить до створення образу суспільства масової маніпуляції, що у кінцевому підсумку стає соціальним проектом

західної цивілізації. Аргументовано, що втрата «соціальності» та «атомізація» індивіда у суспільстві є ключовим фактором, що визначає специфічність соціального проекту епохи Постмодерну.

У підрозділі 3.3. «*Соціальне проектування у художній творчості Постмодерної доби*» аналізуються художні, художньо-публіцистичні, науково-фантастичні, утопічні та антиутопічні, футурологічні літературні твори, які відображають елементи світоглядних настанов епохи, що присутні як у зовнішніх ознаках тексту (фрагментарності, невизначеності, втраті особистості та внутрішнього світу, іронічності, сконструйованості, штучності), так і у загальному настрої літературних творів, який відображає розчарування у прагненнях покращити світ, втрату ідеологічних ілюзій, переконанні, що людина позбавлена змоги не лише змінити світ, а й осягнути, систематизувати його, що подія випереджає теорію. Прогрес визнається лише ілюзією, з'являється почуття вичерпності історії, естетики, мистецтва. Реальним визнається варіювання та співіснування всіх (і найдавніших, і новітніх) форм буття. Митець має справу не з «чистим» матеріалом, а з культурно освоєним, адже існування мистецтва у попередніх, класичних формах є неможливим у постіндустріальному суспільстві з його необмеженим потенціалом серійного відтворення та тиражування. Соціальне проектування в літературних практиках виявляється у підтримці загальних тенденцій занепаду проекту Західної цивілізації як носія культури Постмодерну. При цьому констатується можливість виникнення нової, молоді культури гуманізму і взаємоповаги до Особистості за умов переосмислення традиційних цінностей.

У «**Висновках**» підсумовано результати дослідження відповідно до мети і завдань дисертації та визначені наступні найбільш істотні положення.

1. Раціональне осмислення можливого майбутнього суспільного устрою вперше було відображене у трактатах філософів Античності у формі умоглядних суспільних ідеалів. У філософській думці Середньовіччя уявлення про майбутнє набули розвитку у формі філософського передбачення. За доби Відродження сценарії можливого ідеального майбутнього втілювались у формі літературного жанру утопії, наближеної до наукової фантастики. Встановлено, що вперше соціальне проектування на основі аналізу виявлених тенденцій та соціального прогнозу було здійснене у марксистській філософії, що започаткувало практику наукового осмислення та творення майбутнього. Зазначено, що у культурно-історичній ситуації Модерну спостерігається підвищена потреба в соціальних ідеалах і утопічному проектуванні, які згодом набувають рис науково обґрунтованої практики передбачення майбутнього у футурології. Ставлення до соціальних ідеалів і утопій визначається характером культурно-історичних ситуацій, у яких існує суспільство.

2. Уточнення ключових для дисертації термінів дозволило здійснити їхню кореляцію. Показано, що в основі практики перетворення буття в контексті тріади минуле-сучасність-майбутнє перебуває соціальний ідеал як образ досконалого соціального устрою, в якому зняті реальні дефекти, а реальні потреби задоволені. Соціальний ідеал виступає як напрям цілі, як орієнтир,

вектор розвитку. У той же час в рамках конкретної системи соціальний ідеал включений у практичну діяльність як кінцева мета, так як тільки в цьому випадку він може служити стимулом суспільного розвитку. Соціальний ідеал визначається як теоретичний конструкт, що описує досконалий стан суспільного устрою та відображає аксіологічні доміанти та соціокультурний стан соціуму. Соціальний ідеал існує у свідомості суспільства в наочно-систематизованій формі утопії. У свою чергу, соціальна утопія як особлива форма соціального знання і суспільної свідомості через свої сутнісні властивості є змістовною наочною формою для соціального ідеалу. У межах дослідження соціальна утопія визначається як можливий сценарій майбутнього, характерний для епохи Модерну. Соціальний прогноз осмислюється як гіпотеза про можливі напрями соціального поступу, розвитку суспільних відносин чи конкретних соціально-економічних процесів на підставі виявлених закономірностей та тенденцій. Соціальний проект визначається як сукупність цілей, завдань та конкретних дій, метою яких є наближення до певного соціального ідеалу прогнозованого стану соціокультурної реальності з використанням існуючого потенціалу та врахуванням об'єктивних обмежень.

3. Встановлено методологічні засади дослідження соціального проекту як феномену епохи Постмодерну. Завдяки застосуванню культурно-історичного підходу здійснено реконструкцію становлення соціального проекту в цивілізаційному поступі людства. За допомогою соціально-культурного підходу виявлено аксіологічні доміанти епох Модерну та Постмодерну як ціннісні засади соціальних проектів відповідних культурно-історичних умов. На підставі культурно-історичного підходу виявлено особливості феномену соціального проектування, апелюючи до реалій Модерну та Постмодерну. Соціокультурний підхід дозволив розглядати соціальне проектування у діалектичній єдності соціальних практик. У першому випадку соціум поставав об'єктом для соціального проектування, у другому – сукупністю цінностей та норм, що задає спрямування соціального проекту як ідеалу. У межах цього підходу проаналізовано особливості соціального проектування в умовах соціальних практик Постмодерну. За допомогою компаративного підходу виявлено міжлітературні зв'язки на основі зіставлення творів різних історичних періодів та різних авторів.

4. Особливості епохи Модерну полягають у переважанні раціонального початку над ірраціональним, суспільного над особистим, орієнтацією на антропоцентризм та віру в потенціал людини до творення буття. Досліджено моделювання соціальної дійсності у філософії епохи Модерну, яке було реалізовано у побудові ідеальних утопічних конструктів, що відповідає стану суспільної думки епохи; показано співвідношення соціального прогнозу та проекту в Модерну добу. Соціальний проект спрямований на досягнення оптимального соціально-культурного стану суспільства з урахуванням соціальних прогнозів. Соціальні проекти, які відповідають парадигмі Модерну, є проявами ціле-раціональної прагматичної діяльності людини. В якості

змістовних структур соціального ідеалу Модерної епохи найчастіше виступають ідеї всезагального блага, справедливості, рівності, свободи.

5. У соціальних утопіях Модерну виявлено елементи сценаріїв майбутнього, які були втілені у вигляді моделей утопічного соціалізму при реалізації побудови першої соціалістичної держави. Фактично, це були перші спроби реалізації соціальних проєктів. Ці спроби були далекими від досконалості, мали дуже багато і теоретичних, і практичних прогалин, але саме вони були одними з перших спроб штучно створити об'єкти соціальної практики, спираючись на моделі майбутнього, які були окреслені у соціальних утопіях.

6. На підставі дослідження характерних ознак розуміння майбутнього в епоху Модерну уточнено особливості соціального прогнозування. Показано, що соціальне прогнозування є науково обґрунтованою теоретичною діяльністю, що враховує як історико-культурний досвід так і виявлені закономірності й тенденції, а результатом якої є побудова ймовірнісних векторів розвитку людства. Значення соціального прогнозування у процесах творення майбутнього набуває особливої актуальності у другій половині ХХ століття та стає вищим проявом сцієнтизму.

7. Зіставлення основних характеристик соціального прогнозу та соціального проєкту показало, що і прогноз, і проєкт виступають засобами організації культурних об'єктів і процесів відповідно до потреб, запитів та інтересів суспільства. Соціальний прогноз окреслює можливі вектори розвитку запитуваних процесів та явищ побіжно враховуючи динаміку суспільного розвитку. Прогнози орієнтовані на майбутнє людства або окремих сфер суспільного життя. Разом з тим встановлено, що остаточною метою соціального проєкту є вдосконалення майбутнього соціокультурного стану чи явища у відповідності до обраної моделі-образу. Відмінності соціального проєкту та прогнозу виявляються в тому, що проєкт без реально виявлених тенденцій, які лежать в основі прогнозу, може бути лише утопічним.

8. Окреслено соціальні фактори становлення епохи Постмодерну. Ними є глобальні міграційні процеси, та становлення мультикультуралізму і плюральності у соціумі, фрагментація соціуму, трансформації соціально-економічних інституцій, розмитість кордонів і дезорганізація великих соціальних спільнот; зростання ролі наддержавних утворень; уніфікація і стандартизація соціуму; становлення постіндустріального суспільства; поширення масової культури та впровадження цінностей суспільства масового споживання; повернення до стану протиставлення «всіх проти всіх»; зростання антисцієнтизму; ризомність соціуму та віртуалізація суспільної активності індивідів. Характерною світоглядною характеристикою є епістеміологічна невпевненість.

9. Особливостями репрезентації соціальних проєктів у філософії Постмодерної доби є: зміна якісних характеристик проєкту, зокрема втрата глибинного змісту ідеалу, що призводить до втрати масштабності соціального проєкту, його подрібнення та розкиданості в різних соціальних практиках.

Постмодерний соціальний проект, на противагу соціальному проекту Модерну, – це соціальна ризома, яка складається з мозаїчного розмаїття індивідуальних і соціальних практик, що у своїй дихотомічності становлять складну палітру самореалізації суспільства та індивіда. Особливу актуальність проблема осмислення та творення майбутнього має у період руйнування культурних засад, цінностей, ідеалів однієї епохи і становлення іншої. Постмодерн уже досить давно є предметом філософського осмислення, він залишається проміжним, перехідним періодом у культурно-цивілізаційному поступі, поки не буде сформовано соціальний проект нової епохи на ґрунті західної цивілізації, яка так і не реалізувалась як проект культурної глобалізації.

10. Виявлено елементи соціального проектування у художній творчості епохи Постмодерну, які проявляються у підтримці світоглядних настанов епохи та інтуїтивних передбаченнях, що мають тенденцію до самоздійснення в індивідуальних та соціальних практиках діяльності. Зазначено, що літературні твори відображають подвійну соціальну структуру в глобальних масштабах. Зокрема, присутність жорстких глобальних та локальних систем управління й уніфікації на рівні організації буття та зростання відстороненості індивіда від суспільних процесів через сходження до практик індивідуалістичних соціальних проектів самовдосконалення (Сартр), що відповідають загальному духу епохи. У такий спосіб соціальне проектування набуває масовидного характеру. Соціальні проекти, що трансформувалися із політичних утопій, антиутопій та наукових прогнозів, набули глобальних масштабів.

Зростаюча напруженість між утопією і антиутопією епохи Постмодерну свідчить про закінчення інерційного часу Постмодерну і настання нової культурно-історичної ситуації.

Основні положення дисертаційного дослідження викладені у таких публікація автора:

Статті у фахових виданнях України:

1. Клешня Г.М. Поняття ідеалу у класичній філософії // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – К. : вид-во Нац. Авіа. Ун-ту «НАУ- друк», 2014, - №1 (19). – С. 90-94.
2. Клешня Г.М. Співвідношення соціального проекту та соціального прогнозу: філософський аналіз // Гілея (науковий вісник) : зб. Наук. Праць / гол.ред. В.М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2014. Випуск 80 (1). – С. 226-230.
3. Клешня Г.М. Особливості соціального проектування в культурі постмодерну // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – К. : вид-во Нац. Авіа. Ун-ту. «НАУ- друк», 2014, - 2 (20). - С. 129-133.
4. Клешня Г.М. Соціальне проектування у літературній творчості Постмодерну// Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 7 :

Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : зб. Наук. Праць. – К. 2015, - 35 (48). С. 43 -50.

5. Клешня Г.М. Філософські особливості культури модерну. Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. Наук. Праць. – К. : вид-во Нац. Авіа. Ун-ту «НАУ- друк», 2015, - 1 (21). С.93-98.

Стаття в іноземному науковому виданні:

6. Клешня А.Н. Аксиологические основания проекта Модерна // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов : ежемесячное научное издание - Россия, Курск : изд. ООО «Призма», 2015, - 6 (108). С.85-87.

Тези виступів:

7. Клешня Г.М. Людиновимірність соціальних проектів в авіаційній діяльності : Матеріали XI міжнародної науково-технічної конференції „АВІА-2013”. – Т.6.–К.: НАУ, 2013. – С. 41.32 – 41.35.

8. Клешня Г.М. Культур-філософське осмислення феноменів соціального проекту та соціального прогнозу // ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези XIV Міжнар. наук. конф. молодих учених і студентів. – К. : НАУ, 2014. – С. 386.

9. Клешня Г.М., Орденів С.С., Роль правосвідомості у формуванні суспільного ідеалу в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конф. «Людина, суспільство, політика: актуальні виклики сучасності» (22-23 травня 2014 р.) – Одеса, 2014. – С. 127 - 131.

10. Ordenov S., Kleshnya H. Social projection of justice in the global airspace of the 21st century : proceedings. The sixth world congress. "Aviation in the XXI-st century". "Safety in Aviation and Space Technologies". September 23-25, 2014. – К. : 2014. - С. 9.142-9.144.

11. Клешня Г.М. Полілог соціальних проектів у контексті глобалізованого світу // Матеріали філософських читань, присвячених міжнародному дню філософії : збірник наукових праць (19 листопада 2014 р.) – Київ, 2014. – С. 26-32.

12. Клешня Г.М. Соціальний проект у контексті принципів толерантності в культурі Постмодерну : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Імперативи поступу України в умовах цивілізаційних викликів сучасного світу» (27 січня 2015р.) – Київ : Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова 2015. - С. 94-98.

13. Клешня Г.М. Культура Постмодерну в сучасній посткласичній філософії // ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези XIV Міжнар. наук. конф. молодих учених і студентів. – К. : НАУ, 2015. – С. 374.

АНОТАЦІЇ

Клешня Ганна Миколаївна. Соціальний проект у епоху Постмодерну.- Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2016.

Дисертація присвячена дослідженню соціального проекту відповідно до парадигми епохи Постмодерну. У результаті дослідження уточнено зміст термінів «соціальний ідеал», «соціальна утопія», «соціальний проект», «соціальний прогноз». Здійснена філософсько-історична реконструкція становлення соціального проекту. Встановлено, що соціальне проектування виявляється у філософському спадку як образ або ідеал бажаного стану суспільства, відповідно до конкретно-історичних умов, і є певною критичною реакцією на існуючий стан розвитку соціально-економічних умов, які виступають теоретичним базисом для оновлення соціального устрою та необхідною передумовою самоконструювання суспільства. Показано, що еволюція соціального проектування відбувається відповідно до соціокультурної матриці певної історичної епохи. В ХХ ст. соціальне проектування розглядалося як науково обґрунтований діяльнісний підхід, що базується на результатах соціального прогнозування та здійснюється у межах обраних стратегій розвитку. Відповідно до парадигми епохи Постмодерну, соціальний проект набуває масовидного характеру, атомізується та стає практикою буття людини у суспільстві.

Ключові слова: соціальний проект, соціальний прогноз, соціальна утопія, осмислення майбутнього, соціокультурний розвиток.

Клешня Анна Николаевна. Социальный проект в эпоху Постмодерна. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.03 - социальная философия и философия истории. - Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. - Киев, 2016.

Диссертация посвящена исследованию социального проекта в соответствии с парадигмой эпохи Постмодерна. В результате исследования уточнено содержание терминов «социальный идеал», «социальная утопия», «социальный проект», «социальный прогноз». Осуществлена философско-историческая реконструкция становления социального проекта. Установлено, что социальное проектирование присутствует в философском наследии как стремление к образу или идеалу желаемого состояния общества. Он создаётся в соответствии с конкретно-историческими условиями и с некоторой критической реакцией на существующее положение развития социально-экономических отношений, которые выступают теоретическим базисом для обновления социального устройства и необходимой предпосылкой

самоконструирования общества. Показывается, что эволюция социального проектирования происходит в соответствии с социо-культурной матрицей определенной исторической эпохи. Истоки социального проектирования находятся в философском наследии Античности, Средневековья, Возрождения, Просвещения в форме социальных идеалов, образов желаемого будущего, социальных утопий. В философии Нового времени социальный проект начинает сосуществовать с социальным прогнозом.

В XX в. социальное проектирование было осмысленно как научно обоснованный подход, основанный на результатах социального прогнозирования и осуществлявшийся в рамках выбранных альтернативных стратегий развития общества. В диссертации показано, что существующие противоречия в сочетании с нерешенными проблемами недалёкого прошлого усиливают шаткость, нестабильность мировой системы XXI века, особенно актуализируют необходимость переосмысления социального проекта в новой исторической ситуации. Показано экзистенциальная направленность проектной деятельности человека на самого себя как самоценный объект проектирования. Выявлены элементы социального проектирования в художественном творчестве эпохи Постмодерна, которые проявляются в поддержке мировоззренческих установок эпохи, а также интуитивных предположениях, которые имеют тенденцию к самореализации в индивидуальных и социальных практиках.

Обосновано, что литературные произведения отражают двойственную социальную структуру в глобальных масштабах. В частности, присутствие жестких глобальных и локальных систем управления и унификации на уровне организации бытия и возрастание отстраненности индивида от общественных процессов из-за ухода к практикам индивидуальных социальных проектов самосовершенствования (Сартр), соответствуют общему духу эпохи. В соответствии с парадигмой эпохи Постмодерна, социальный проект приобретает массовидный характер, атомизируется и становится практикой бытия человека в обществе.

Ключевые слова: социальный проект, социальный прогноз, социальная утопия, осмысление будущего, социокультурное развитие.

Kleshnya A. Social project in Postmodern era. - Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of philosophy on speciality 09.00.03 - Social Philosophy and Philosophy of History. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2016.

The Dissertation work is dedicated to researching the social project in accordance to the paradigm of Postmodern era. The matter of the terms «social ideal», «social utopia», «social project», «social prediction» has been given a more precise definition. The philosophical-historical reconstruction of emergence of social project has been carried out. That made possible to expose that in the philosophical-cultural heritage the social project is manifested as an aspiration for the image or the

ideal of a desired social state. The social project is constructed under specific historical conditions, implying some critical reaction to the current socio-economic relations as a theoretical base for renewal of the social order and a necessary prerequisite for self-construction of the society.

It is ascertained that evolution of social project occurs in compliance with the cultural matrix of some historical period. In the XX c. the social project has been interpreted as a scientifically grounded approach that is based on results of social forecasting and carried out within selected strategies of social development. According to the Postmodern era paradigm, the social project takes the mass-like, atomized forms, and becomes the practice of man's being in society.

Keywords: social project, social prediction, social utopia, comprehension of future, social and cultural development.



Підписано до друку 27.01.2016 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 012
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.